

Verslag

Groningergesprekken: Groningen 2050 – Stad en regio: een gedeelde toekomst

Datum:	Dinsdag 30 september 2025
Tijd:	19.30-21.30 uur
Locatie:	Niemeyer, Paterswoldseweg 43, Groningen
Dagvoorzitter:	Marijke Roskam
Sprekers:	Nynke Jutten, Ron Lander, Ward Rauws, Erica van Lente, Rik van Niejenhuis, Francien van Soest, Michiel Van Driessche

Inleiding

Marijke heet iedereen welkom en geeft wethouder Niejenhuis het woord. Hij geniet van de stad, maar ook van het platteland. Beide werelden hebben hun eigen kracht en uitdagingen. Vandaag staan we stil bij de spanning én de kansen tussen stad en regio. Het landschap vormt een verbindend element waarbij we economische en ruimtelijke ontwikkelingen steeds meer in samenhang kunnen benaderen. We zien raakvlakken: van wonen tot werken, van mobiliteit tot leefomgeving. De nota Ruimte geeft richting aan wat er moet gebeuren, maar het echte werk begint bij het begin — bij elkaar. Niet alleen praten, maar ook doen. Samenbrengen wat mooi is, wat werkt, en wat leeft. Tijdens eerdere bijeenkomsten viel op hoeveel betrokkenheid er is — van inwoners, van ambtenaren. Dat is waardevol. Want of we nu denken in termen van het 'daily urban system', de provinciale schaal, of gemeentelijke grenzen: het gaat uiteindelijk om mensen, plekken, en verbinding. Laten we nieuwsgierig zijn: wat leeft er in de zaal?

In gesprek met Nynke Jutten (De Zwarte Hond) en aanwezigen over daily system

De gemeente volgt geen grenzen — de reikwijdte is groter. Hoe werken we aan een versterkingsstrategie die uitgaat van de kwaliteiten van steden én dorpen. Hoe versterken we wonen, werkgelegenheid, verkeer, groen en water? De regio Groningen-Assen zet in op 28.000 extra banen en een forse woningbouwopgave, binnen bestaand stedelijk gebied. Niet alleen verstedelijking, maar ook dorpsontwikkeling is motor voor maatschappelijke opgaven. Kleine kernen zijn warme harten van de regio, met ruimte voor starters en diverse woonvormen. Kracht van versterkingsstrategie juist ook nadenken over woonmilieus, vervoer, landschap en werkgelegenheid. Het regiobeeld 2040 kiest voor nabijheid: groei in stad én dorp, verweven tussen stad en regio.

Inbreng aanwezigen:

- Er wordt veel gedacht over stad, dorpen en wonen. We moeten meer denken vanuit natuur, water en groen. Dat maakt dat het hier goed wonen, werken en bewegen is.
- Stad en regio moeten elkaar wat gunnen. Je kunt pas gunnen als je in een hogere trede in waarde zit. Zet dit om in wederzijdse nieuwsgierigheid.
- Het landschap en groen wordt vergeleken met buxusmot. Ondanks de wens tot behoud wordt het steeds maar weer volgebouwd.

In gesprek met Ron Lander (provincie Groningen) en aanwezigen

Ron Lander benoemt dat de provinciale omgevingsvisie net is vastgesteld en vanaf 2 oktober terinzage ligt. Aan de hand van enkele kaarten ligt hij de visie toe. Er is een verzamelkaart van de provincie Groningen gemaakt met daarop wat de provincie belangrijk vindt. De Groninger staat vooraan. Er is in het landschap 2500 jaar aan Groninger historie terug te zien. Historische kernen uit de 12 eeuw en grafmonumenten waar mensen uit Italië voor komen. Ommelanders komen vaker in de stad dan stadjes in het ommeland. Dit willen we veranderen.

De provincie staat voor grote keuzes. De kust vraagt om nieuwe verdediging: niet alleen focus op dijken, maar ook op meer ruimte voor water. Blauwe stromen kunnen landschap, natuur, toerisme en economie versterken. Landbouwgrond wordt natter – en moet natter. Dat vraagt om gebiedsgericht samenwerken met gemeenten aan een gedeelde visie. De stad heeft het ommeland nodig, en andersom. Een CO₂-

neutrale stad lukt alleen met inzet van regio's als Delfzijl en het Eemskanaal. We hebben ook een waterkaart. Deze houdt niet op bij de provinciale grenzen. Groningen is afhankelijk van water van buiten: geen rivieren, kleibodem houdt weinig vast. Slechts 10% komt lokaal. Drinkwater en economie zijn direct verbonden met het zuiden en oosten. Water is cruciaal voor wonen, werken en klimaat. Maar wonen aan water verdringt economische functies.

Inbreng aanwezigen, wat moet er sowieso in de omgevingsvisie:

- Gebruik maken van wat je hebt. Afblijven van groen. Bouwen waar je wat aan hebt. Let op met groei en spreiding, maak het niet te groot, er zijn al vier XXL centra, nu komt er een vijfde bij.
- Treinverkeer van Emmen naar Groningen. Helaas is er nog geen financiering voor de Lelylijn. Wel blij met de Nedersaksenlijn, kan een impuls zijn voor Stadskanaal en omstreken.
- Pak de structuur van dorpen aan, kijk naar plekken om bedrijvigheid te verbeteren en woningbouw te ontwikkelen. Meerjarige aanpak en vergt investeringen, maar die zijn er nu met Nij Begun. Benut dit.
- De regio heeft veel waterwegen, maar water krijgt vaak weinig aandacht, de kwaliteit is niet goed, doe hier wat aan, zorg dat het schoner wordt. Er is veel aandacht voor de afvoer van water. Geen aandacht voor water vast te houden. Provinciale omgevingsvisie heeft water als thema benoemd, is eerste stap, nu verder naar afspraken en samenwerking. Waterschap beaamt dit, zij kijken naar naturebased solutions en hoe een gebied water kan vasthouden.
- Landschap is het echte instrument. We zitten op een kantelpunt: zachte waarden zijn cruciaal. Landschap draagt bij aan welvaart én welzijn. Er lijkt weinig vertrouwen bij inwoners, wat gaan we daar samen aan doen, iedereen aan zet.
- Leg de verantwoordelijkheid ook bij de commerciële sector. Meer datacentrums en verharding, stimuleer dat bedrijven water in eigen gebied vasthouden, regel dit in verordeningen.
- Benut de dijkversterking om ook recreatief meer mogelijkheden te bieden (fietsen langs de dijk).

In gesprek met Wart Rauws (RUG) en aanwezigen over: zijn gemeentegrenzen nog relevant?

We moeten werken aan een visie die de verwevenheid en onderlinge afhankelijkheid tussen stad en regio erkent. Daarbij is het cruciaal om rolverwarring te voorkomen: geef in de visie duidelijk aan wie wat kan en mag doen. De grote opgaven vragen om een benadering van samenhangende thema's: voedsel, gezondheid, klimaat, wonen en zorg zijn sterk verbonden. Denk in ecosystemen van partijen, kennis en verantwoordelijkheid — stad en ommeland vullen elkaar aan. Je hebt natuur en landschap, recreatie en ontspanning, wonen en zorg. Woningaanbod als ruggengraat. Wat voor woningen en voor wie. Verhuisbewegingen. Jongeren die aan de stad trekken. Zorgnetwerk naar plekken brengen waar deze mensen wonen. Ook grootschalige regio. Nu is het moment om visie om te zetten in actie. Niet blijven hangen in ideeën, maar echt beginnen. Maar hoe geef je hier sturing aan?

Er is een veelvoud aan processen waar je niet overal invloed op hebt. Denk aan zorg en technologie. Zijn deels innovaties die ons overkomen. Het is een web waar niemand alle touwtjes in handen heeft. Wisselende partijen waar ambitie en macht op andere plekken zitten. Rolverwarring is ook iets om te benoemen. Ontstaat als gemeente niet benoemd wat zij met visie wel en niet kunnen. Er zijn wensen en behoeftes. Ondernemers en bewoners. Van sigaretten tot aanjagen economie. Van transformatiehuizen tot broedplaatsen. Maar is niet duidelijk tot hoever dit kan. Voor bewoners frustraties. Geen focus. Dus gemeente: Benoem handelingsruimte. Waar bepalen, waar beïnvloeden. Met visie inspireren en zekerheid brengen. Er is verlangen naar integraliteit. Woord wordt vaak genoemd. Schotten tussen afdelingen moeten weg. Maar dit heeft ook keerzijden, het kan verlammen. Denk in verwevenheid, benoem handelingsruimte en ga voor lichtere vormen integratie.

Inbreng aanwezigen:

- Omgevingsvisies willen veel dingen wel. Komt er ook op neer om te vertellen wat we niet doen, maak duidelijke keuzes.
- Er lopen veel sporen naast en langs elkaar. Gemeentelijke visie en provinciale visie. Waterschappen hierin meenemen. Die maken ook weer hun eigen visie. Ron legt uit dat er een wet is vanuit het rijk dat provincies, gemeenten en waterschappen zelf verplicht een visie moeten maken.

Gesprek met aanwezigen: wat moet er in de omgevingsvisie?

- Verbetering van de waterkwaliteit.
- Waar begint de stad en waar eindigt hij. Grenzen zijn belangrijk. Fijn om een stad binnen te komen en niet dat je gelijk tussen bedrijfsterreinen en flats bent. Zorg voor een helder onderscheid.
- Water en landschap. Er is zeker perspectief. Het noorden heeft een geweldig fundament liggen. Stem af met Drenthe over grondwater en help elkaar. Verbindt de ommelanden tot het Drentse Wold.
- Plaats zo vele mogelijk functies op 1 hectare.
- Maak de diepenring aantrekkelijker. Dudok, Oosterpoort, provinciehuis en straks de nieuwe Oosterpoort, prachtige plekken als uitgangspunt om de rest aantrekkelijk te maken. Wenen als voorbeeld. Ecologische en economische cirkel waar recreatie, groen en economie ook samen komen.
- Ontwikkel een academie over geschiedenis, historie en toekomst van Groningen.
- Je wilt niet alle gaten vullen in de stad. Juist groen stad in laten komen. Mensen moeten ergens wonen. Het moet openblijven. In regio, kansen van dorpen niet afnemen om voorzieningen te blijven houden. In regio ook echt bouwen. Wat mist er in die synergie? Novexkaart. Focus op de stad. Er zijn afspraken maar mag stapje meer. Denk aan Eemshaven. Mag wel versterken in het Hogeland. Bij hoogwaardige werkgelegenheid ook hoogwaardig wonen realiseren. Juist daar investeren.
- Optoppen daar waar het past. Let bij verdichten op de ruimtelijke kwaliteit. Er is ook stedelijk landschap. Hoger bouwen daar waar het kan, vastgoedposities mogen hier niet leidend zijn.
- Meer regie op beeldkwaliteit. Trek bewoners erbij.

Gesprek met burgemeester Erica van Lente (Gemeente Midden Groningen) en wethouder Rik van Nijenhuis (Gemeente Groningen)

- Midden Groningen is een gemeente met veel verschillende kernen. Onze gemeente heeft uitdagingen die vergelijkbaar zijn met gemeente Groningen. We kunnen waar mogelijk belangen samen richting geven. Goede burens zijn nieuwsgierig. De stad moet niet dominant worden. Duidelijk aangeven wat we nodig hebben en wat we bieden. We moeten elkaar treffen bij verschillende tafels en een gezamenlijk verhaal uitdragen. Thema's als wonen en economie zijn al wel goed belegd. Ecologie, groen en klimaat nog niet. Erica van Lente benoemt de sponsstrategie.
- Soms heb je tegenstrijdige belangen, ook dan is afstemming en samenwerking nodig. Meerstad kan een bedreiging zijn voor Harkstede. Midden-Groningen zet in op een eigen gezicht voor Harkstede en niet te worden opgegeten, het moet geen buitenkant van de stad worden. Of woningbouw, de stad trekt jongeren, maar in Midden-Groningen is juist betaalbare woningbouw.
- Stad heeft een economische power die we kunnen ontwikkelen. We moeten kijken naar wat gaat goed en waar moeten we ons tegenaan bemoeien. Maak plannen die generaties verder gaan. Verder durven kijken. Veel meer samentrekken met omgeving. Onze manier van leven staat onder druk. We moeten denken aan biodiversiteit en water. De stadjer moet de stad ook vaker uit, de ommelanden benutten als plus in onze leefkwaliteit. Wat heeft ons de afgelopen jaren tegengehouden? Nu is de noodzaak en urgentie duidelijk. Er ligt een visie vanuit het rijk, provincie en gemeente komt eraan. We moeten grote opgaven samen durven aan te pakken.
- Maak het praktisch. Provincie weet verschillende landschapstypes in kaart te brengen, hoe gaan we dat gebruiken. Boeren en natuur werken nergens anders zo goed samen.
- Andere thema's, het faciliteren van ontmoeting en tegengaan van eenzaamheid.
- Durf het grote verhaal te vertellen.

Gesprek met aanwezigen: wat moet er verder zeker in de omgevingsvisie:

- Zetten we ons nog in voor de Lelylijn? Jazeker, en hij staat in de nieuwe Nota Ruimte.
- Voor water niet af, zorg voor buffering.
- Voor groen en biodiversiteit zijn wel 10 nota's die soms wat met elkaar te maken hebben en soms niet. En stadsbeheer (vreemde titel voor groenbeheer) kent die soms niet. Toch meer integraliteit nodig.
- Met evenementen is de binnenstad overvol, zorg voor uitloopgebieden, bijv de Diepenring en daarbuiten.

- Het gaat om mensen en ontmoeting. We wonen en leven in de stad snel om elkaar heen. Kijk ook eens naar dorpen en laat wisselwerking zien. In dorpen gebeurt dit ook op wijkniveau's.
- De rol van de universiteit, grote werkgever, toeleveranciers, wie bepaalt waar de vestigingen zijn? is er ook aandacht voor vestigingen in de regio?
- Aandacht voor Assen en Tynaarlo, ook onderdeel van de regio. Maak tempo met de fietssnelwegen.
- Sociaal ondernemen bij het Martini, hoe ziet dat eruit? Zou een plek voor ontmoeting kunnen zijn.

Afsluiting met Francien van Soest (provinciaal bouwmeester) en Michiel van Driessche (stadsbouwmeester)

Beide bouwmeesters adviseren over ruimtelijk beleid en agenderen thema's. Samenwerking is van belang, mooi om verbinding stad en regio hier te bespreken. Dit regionale denken moet onderdeel worden van de omgevingsvisie. Het begint met de kwaliteiten die al aanwezig zijn, zorg dat je die scherp in beeld hebt en bouw daarop door. Af en toe moeten we even uitzoomen en zaken met elkaar in verband brengen om iets aan te pakken. Urgentie is hoog. Wat hebben we al goed en wat kunnen we beter maken. Water wordt benoemd als actueel en urgent punt, we moeten beter met watersystemen omgaan. Belang van groen en blauw moeten we ook niet vergeten. Mensen houden van groen en landschap. Aan sociale ontmoetingen moeten we waarde toekennen in de visie. Combineer klimaatfuncties met sociale functies. Benoem het open landschap en de stad samen, maar geef ze ook twee identiteiten.

Op Lets Gro in november wordt het koersdocument (de opmaat naar de omgevingsvisie) toegelicht en laten we zien wat we met de resultaten uit deze gesprekken hebben gedaan. Dit vormt de opmaat naar vervolgesprekken.